

המהפך השקט

מאת: שמעון שגיא 02.09.2011

בזמן שבציבור הרחב נשמעות טענות על חוסר שילובם של החרדים בשוק העבודה מתנהלת בפועל מהפיכה של ממש ומוקמים בתי ספר טכנולוגיים להכשרת בני נוער ומבוגרים למקצועות טכנולוגיים נדרשים. כן, כן, אתם אולי לא מאמינים, אבל האמונה דווקא מביאה ברכה.

ד"ר ראובן גל

השבוע נפגשתי עם ד"ר ראובן גל העוסק במסגרת מוסד "שמואל נאמן" בטכניון בבניית תהליך להאצת שילובם של החרדים במסגרת שוק התעסוקה בישראל, הבנתי ממנו מהו היקף הבעיה, עד כמה היא חמורה, שמעתי מראובן לאחר שהוא הציג את הנושא בפני הועדה לשינוי חברתי וכלכלי שתציג את מסקנותיה לפני החגים (בניגוד למשפט הידוע... אחרי החגים...).

במקביל לראיון עם ד"ר ראובן גל אביא נתונים על המהפך המתרחש ממש בימים אלו והחל את דרכו בהדרגה לפני מספר שנים, משהו קורה פה, שוב מתברר כי מזכרון יעקב תצא תורה.

כאן גם המקום להוסיף כי יש היום מחסור בעשרות אלפי בעלי מקצוע בתחומים הטכנולוגיים השונים ולמחסור הזה יכולה להיות השפעה מאד חיובית גם על הצורך לשלב את תושבי מדינת ישראל שבחרו ללמוד תורה, להשתלב גם בשוק התעסוקה ולהתפרנס באופן ראוי שיאפשר לקיים בישראל חברה טובה יותר שתאפשר לה גם בטחון במרחב בו היא קיימת.

קיום ראוי מבוסס לא רק על בטחון אלא גם על חלוקה שווה יותר בנטל הפרנסה, אמרנו כבר צדק חברתי?

ד"ר ראובן גל עם האדמו"ר מסרעט ויז'ניץ, הרב אליעזר הגר

ד"ר ראובן גל: "לפני כשנה וחצי פנו אלי ממוסד שמואל נאמן בטכניון וביקשו שארכז שם את נושא שילוב החרדים בכלכלה ובחברה הישראלית. המחקרים הנעשים במוסד שמואל נאמן אינם מיועדים לפרסום בג'ורנלים מדעיים, אלא נועדו בעיקר לשימושם של משרדי הממשלה בתחומים הרלוונטיים. כבר בתחילת עבודתי במוסד נאמן פרסמנו דו"ח מפורט הנקרא "מפת דרכים". מדובר במסמך המשך ל-דו"ח "ישראל 2028 - חזון ואסטרטגיה כלכלית-חברתית בעולם גלובאלי" זו "מפת דרכים" לתוכנית לאומית להאצת שילוב האוכלוסייה החרדית בכלכלה הישראלית כמענה לאחת הבעיות העיקריות של המשק הישראלי עליה הצביע דו"ח "ישראל 2028" והיא ההשתתפות הנמוכה של הקהילה החרדית בשוק העבודה. "מפת הדרכים" משרטטת מכלול פעולות לזרוז שילוב האוכלוסייה החרדית במעגל התעסוקה הרחב, תוך שיפור מצבה הכלכלי ומבלי לפגוע באופייה הייחודי. ומבלי להחליף יוזמות מדיניות ופרטיות בתחום זה, לארגנם ולרכזם בשלושה נתיבים עיקריים - תעסוקה, השכלה וחזוק מגופים קיימים - כשבתוכם 19 "משימות" לפי הפרוט הבא:

א. חיבור הציבור החרדי לגורמי תעסוקה (למעסיקים פרטיים וציבוריים).

1. מיפוי של מקומות תעסוקה קיימים ופוטנציאליים, בכל המשק.

2. מיפוי של מקומות תעסוקה קיימים ופוטנציאליים בתוך הקהילה החרדית.

3. פרויקטים בקרב מעסיקים/מנהלי כ"א לעידוד העסקת חרדים.

4. הרחבת מערכת ארצית של מרכזי הכוונה והשמה שינווטו את העובדים החרדים.

5. פרויקט פרסומי שיעסוק ב"שיווק" סיפורי הצלחה של בני העדה החרדית.

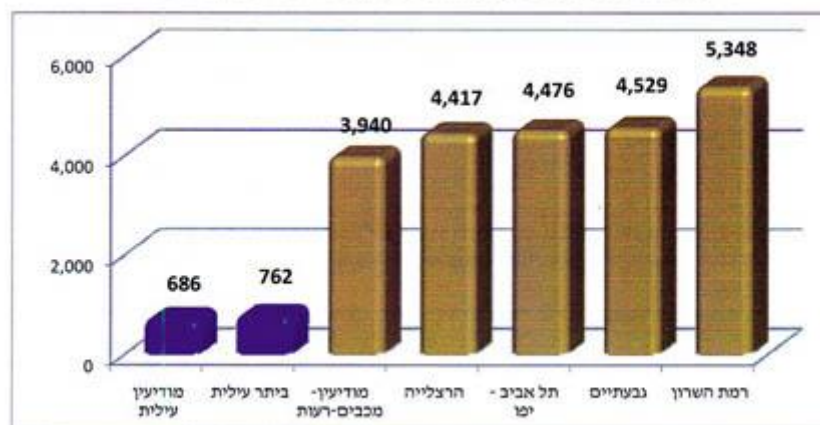
ב. קידום הכשרה מקצועית וחינוך אקדמי בקרב האוכלוסייה החרדית.

6. סקר פנימי בקהילה על צרכים, שביעות רצון, ציפיות, ומגמות - בתחום החינוך.

7. מיפוי כל המסגרות להכשרה וחינוך כללי הקיימים כבר עתה בקהילה החרדית.
8. ניתוחי case studies למדגם מתוך המסגרות הללו.
9. ביצוע מעקב אחר בוגרי מסגרות/תוכניות ההכשרה המקצועית הקיימות.
10. עידוד קליטת חרדים במוסדות ההשכלה הגבוהה
11. ועדת מומחים אשר תדון בדרכי עידודו החינוך האקדמי ובהכללת לימודי אנגלית, מחשבים ומתמטיקה בתוכניות לימוד בקרב האוכלוסייה.
12. הקמת צוות הסברה לעידוד הרחבת החינוך המקצועי והכללי בקרב בני הקהילה.
13. ועדת מומחים לצורך שינוי הקריטריונים לקבלת משרה בשירות הציבורי.
- ג. שיפור השימוש במנופים הקיימים לכניסה לשוק העבודה.
14. ביצוע מעקב ומחקר הערכה על מסיימי השירות האזרחי והצבאי.
15. חיבור המלצות לשינוי "חוק טל" והרחבת השירות האזרחי-לאומי.
16. איתור דרכים להרחבה משמעותית בגיוס חרדים (בכלל) ותלמידי ישיבות לצה"ל.
17. חקר "מערכת מאפשרת" בתוך הקהילה החרדית, המעודדת יציאת נשים לתעסוקה.
18. בדיקה חוזרת של "התוכנית להבראת כלכלת ישראל" (2003) ותיקוף של עבודת מחקר בתחום זה.
19. הכנת המלצות לצעדים פסקאליים שיעודדו יציאת האוכלוסייה החרדית לשוק העבודה.

כל הפעולות במסגרת "מפת דרכים" יתבצעו בתאום מלא ותוך שיתוף פעולה הדוק עם משרדי ממשלה רלוונטיים, עם ההנהגה החרדית, עם יזמים פרטיים ועם גופי מחקר בארץ. מוסד נאמן יפעל כמרכז וקטליזטור של כל המאמצים בתחום זה, באמצעות פורום מומחים מורחב וצוות היגוי מצומצם. שני הצוותים הללו כבר החלו בפעילות ראשונית בחודש יולי, 2010.

איור 1 - הכנסה ממוצעת לנפש בש"ח, לפי רשויות מקומיות

מקור: למ"ס, אמינן רשויות מקומיות וסיווגן לפי הרמה החברתית-כלכלית של האוכלוסייה בשנת 2006 - לקט נתונים (11.2009)

עיון מפורט יותר ב"מפת הדרכים" מצביע על הנתונים כפי שהיו נכון לשנת 2008, הובאה דוגמא של ההכנסה לנפש במספר ישובים, גזירת העוני המחפיר נושא בעל השלכות חברתיות כלכליות ובטחונות - במיוחד לאור הגידול המתמיד והצפוי של שיעור האכלוסייה החרדית מתוך כלל האוכלוסייה במדינת ישראל ותחושות האנטגוניזם ההדדיות בין הדתיים לחילוניים בשל ה"חיים על חשבוננו", מול החשש מפגיעה באורח החיים הדתי. והתהליך האיטי מידי של השתלבות החרדים בכוח העבודה, אם כי הנתונים מצביעים על התעוררות מסוימת בתחום זה.

"מפת הדרכים" מצביעה על החסמים המונעים את השתלבות החרדים בעבודה כשהעיקר הינו מחסור במידע מצד החרדים על מקומות עבודה מתאימים ועל מקצועות נדרשים, התנהגות במקומות העבודה, הגורמים הממסדיים של הציבור החרדי שאינם מעודדים יציאה לתעסוקה, חוסר מידע על צרכי העובדים וכן מדיניות הממשלה.

המיטב ב"מפת הדרכים" הוא אכן היותה מפת דרכים המספקת מידע על גורמים שונים ואנשים היכולים לסייע בהתגברות על חסמים והאצת תהליך שילובם של חרדים בעבודה.

על הרקע הזה יש להבין את נוכחותו של הד"ר ראובן גל ודבריו בפני הוועדה העוסקת כעת במה שנראה כמשבר האמון הגדול ביותר שהתרחש אי פעם בין עם ישראל לבין מנהיגיו בממשלה.

וועדת טרכטנברג הנקראת רשמית "הוועדה לשינוי חברתי כלכלי" בראשה עומד הפרופסור מנואל טרכטנברג מונתה ע"י ממשלת ישראל במטרה לבחון ולהציע פתרונות למצוקת יוקר המחיה בישראל.

ד"ר ראובן גל: "הוזמנתי להופיע בפני הוועדה, ב"הקפצה" אישית ע"י פרופ' טרכטנברג, אותו אני מכיר עוד מעבודתנו המשותפת במשרדי ראש הממשלה. הצגתי שם את תפיסתי וגם את המלצותי לפתרון הנושא.

בתוך מחאת האוהלים המעסיקה אותנו בשבועות האחרונים עולה לא פעם נושא המגזר החרדי בתור קבוצה בחברה הישראלית שגם אינה משרתת בצה"ל, גם אינה מעורבת בשוק העבודה וגם נהנית מתקציבים ממשלתיים בצורת תמיכות כגון קיצבאות הילדים ותמיכות בשיבות ותשלומים לאברכים.

אני טוען שאת האצבע המאשימה לא צריך להפנות אל החרדים אלא כלפי ממשלות ישראל לדורותיהן שהביאו למצב הזה. החל מהחלטת בן גוריון ב-1948 לפטור כ-400 אברכים משרות צבאי דרך הסחף שנפתח בנושא הזה ב-1977, עם חילופי השלטון בעת המהפך הפוליטי, ועד למצב כיום שבו הממשלה נכנעת ללחצי שותפיה החרדים בקואליציה.

יחד עם זה צריך לומר שבתוך הציבור החרדי פנימה מתחולל כבר מזה מספר שנים שינוי דרמטי ממש מהפיכה, יותר ויותר חרדים ובעיקר צעירות חרדיות מוצאות לעצמן תעסוקה מחוץ לביתן, יותר ויותר חרדים לומדים במוסדות אקדמיים.

לסבר את האוזן: בשנת הלימודים הקודמת (תשע"א) היו בישראל כ-6000 סטודנטים חרדים במוסדות אקדמיים שונים ועוד, - חלקם מוסדות אקדמיים חרדים כגון המכללה החרדית בירושלים, מכון לב, מבח"ר בבני ברק וחלקם: מוסדות אקדמיים רגילים כמו האוניברסיטה הפתוחה, האוניברסיטה העברית ואפילו הטכניון בחיפה. חרדים מצטרפים היום לשרות האזרחי בקצב של כ-100 מדי חודש וכ-2500 חרדים משרתים כיום בצה"ל, חלקם במסגרת הנח"ל החרדי וחלקם בתוכניות שח"ר - "שרות חרדים".

למה קורה שינוי זה בשנים האחרונות? ראשית משום שהמצוקה הכלכלית הגיעה בציבור החרדי לרמות בלתי נסבלות. הנה נתון: 60 אחוז מכלל הציבור החרדי במדינת ישראל נמצאים מתחת לקו העוני כפי שמוגדר ע"י משרד הרווחה. ומזוית אחרת, מתוך כלל תושבי ישראל הנמצאים מתחת לקו העוני, רבע (25 אחוז) מהם חרדים, למרות ששיעורם באוכלוסייה הכוללת אינו מגיע אף ל-10 אחוז. אגב, הציבור

הדתי לאומי מונה קרוב ל-14 אחוז מהאוכלוסיה הכוללת.

להזכיר לך ולקוראים שבמקומות אחרים בעולם כמו ניו יורק, בריסל, פריס ולונדון מתקיימות קהילות חרדיות לא פחות מאשר בירושלים ובני ברק, אלא ששם רוב הגברים עובדים במשרות מלאות ומשלבים תורה ועבודה. ולמה כך? פשוט כי ממשלות אנגליה וארה"ב בלגיה וצרפת אינן מעניקות את אותם התשלומים שממשלת ישראל מעניקה וכשאינן אופציה כזו אז הולכים לעבוד.

סיבות נוספות לשינויים שחלו בתוך הציבור החרדי היא החשיפה הבלתי נמנעת אל מה שקורה בעולם הגלובלי, כולל גם הזדמנויות כלכליות מפתות כמו בועת ההיטק בזמנו וכו'.

וסיבה נוספת שעליה לא נרחיב שגם ראשי הציבור החרדי ורבניו הגיעו להבנה שההתמקדות המוחלטת בלימודי תורה וקודש אינה אפשרית.

ההחלטה של דוד בן גוריון, מי שהיה ראש ממשלת ישראל בעת הקמת המדינה, לפטור כ-400 אברכים משרות צבאי באה אז על רקע השואה והשמדת מיליוני יהודים, רבים מהם חרדים, דורות של לומדי תורה וחסרונם בעם ישראל הורגש מאד. לימים הבינו הרבנים גם בקרב הקהילה החרדית ישנה אותה עקומה נורמלית של התפלגות בין מי שיכולים ללמוד וביניהם העילויים, ובין הכשלונות שיצרו את ה"שבבניקים", מי שאינם יכולים לעמוד בתחרות התורנית ונפלטים מהישיבות.

לקח כמה עשורים להבין שהלכו רחוק מדי להחלטה שלא כולם יכולים לעמוד בה. מי שמקדישים כל חייהם ל"תורתם אומנותם" הם רק מי שמסוגלים לכך. רבים אחרים יכולים לשלב תורה ביחד עם עבודה.

כל שאנו מדברים עכשיו הוא מהעשור האחרון ושינויים ממשיים קורים אך ורק בעשור האחרון אולי קשור לרב שך שהיה סגור יותר - הרב עובדיה מאד פתוח. עדינה בר שלום, בתו של הרב עובדיה, הקימה את המכללה החרדית, הקיימת מזה כ-5 שנים.

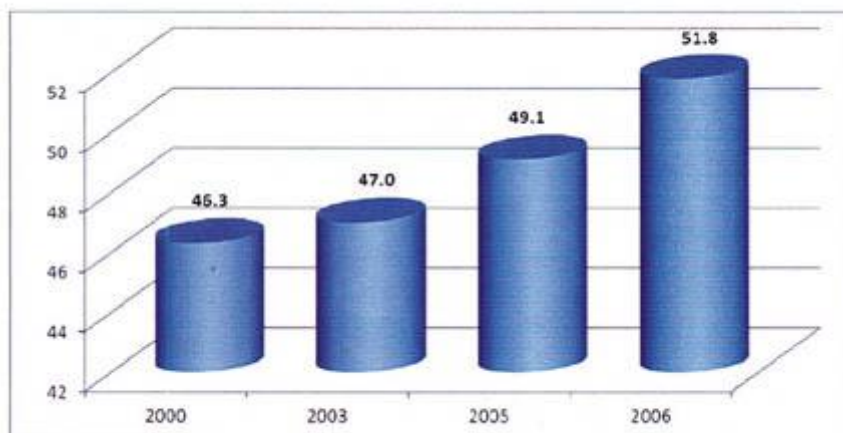
על בסיס העבודה המחקרית שעשינו במוסד שמואל נאמן הגענו לשורת המלצות שאותן הבאנו בפני משרדי ממשלה רלוונטיים שונים כגון משרד ראש הממשלה, תמ"ת, חינוך, אוצר, בנק ישראל, רווחה.

ואני חייב לציין שבדור"כ משרדי הממשלה הללו מתייחסים ברצינות להמלצותינו ומנסים ליישם חלקים מהם.

בעדותי בפני ועדת טרכטנברג בשבוע שעבר הצעתי לממשלת ישראל לאמץ מודל של הגירה או של קליטה עליה ביחס לציבור החרדי ואסביר למה אני מתכוון.

הציבור החרדי בישראל כפי שהסברתי קודם נמצא כיום במעבר מטריטוריה שבה הוא חי במשך כמה עשורים "לארץ חדשה" שבה יש גם תורה וגם עבודה, שיש בה גם לימודים אקדמיים, גם תעסוקה, גם הכשרות מקצועיות וכל זאת מבלי לפגוע באורח החיים אליו הם ממשיכים להיות נאמנים. הממשלה צריכה לסייע לתהליך "ההגירה" הזה בדיוק כפי שהיא הצליחה לטפל בקליטת כמליון עולים ממדינות חבר העמים בתוך פחות מעשור שנים.

איור 2 - שיעורי השתתפות של החרדים בכוח העבודה⁷

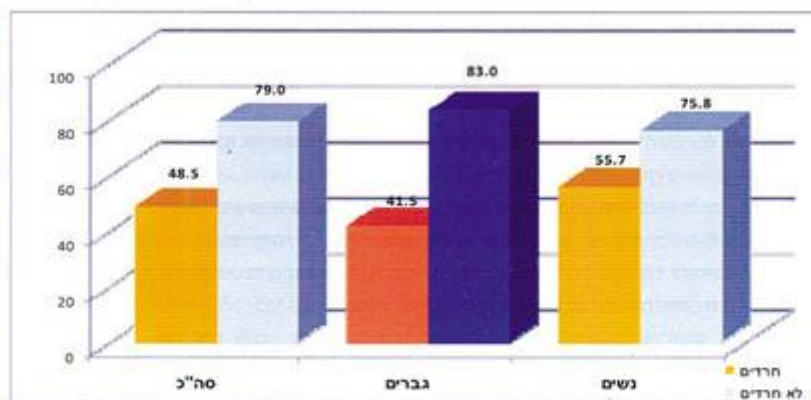

מקור: בנק ישראל

ממשלות ישראל כשהן רוצות להרים פרויקטים גדולים הן יודעות לעשות כן, כך הצליחו להעביר מים לנגב, לקלוט גלי עליה ועוד.

אם באמת רוצים לפעול נכון לצרכי הציבור החרדי ויחד עם זה גם להענות לדרישה לצדק חברתי יש לממשלת ישראל את היכולת לעשות זאת. הכלים הם כלים של הפניית התמריצים לכיוון של לימודים ותעסוקה בין השאר בצורת וואוצ'רים - שוברים כדוגמת סיבסוד קליטת עולים חדשים במקומות עבודה וכו'. לשנה ראשונה כדי שמקום העבודה יקלוט אותם. אותו דבר לגבי לימודי סטודנטים במכללות וכו'. בדיוק את אותם עקרונות אני מציע לגבי חרדים. כלים נוספים הם המנופים שהזכרתי קודם, השרות האזרחי והשרות הצבאי.

איור 3 - שיעור ההשתתפות בכוח העבודה - חרדים מול יהודים אחרים (מוצע רב-שנתי)

מקור: החרדים בישראל - דיוקן האוכלוסייה ומאמייני תעסוקה. מלחי, 2009

אנו יודעים היום בעקבות מחקרים שעשינו שאברכים שסיימו שרות צבאי או אזרחי נקלטים במהירות רבה יותר בשוק העבודה. כל מה שנדרש הוא שהממשלה תעמיד יותר תקנים לשתי המסגרות הללו.

ודבר נוסף שיש לעשות הוא לפתוח מסגרות חינוכיות הכוללות הכשרה מקצועית עבור נוער חרדי שאינו מסוגל להתמודד עם הלימודים בישיבות ונפלט.

במוסדות הכשרה אלו יהיה שילוב של לימודי קודש יחד עם לימודים מקצועיים כאלקטרוניקה, הנדסה וכו'.

כדוגמא למסגרות כאלו מספר ראובן על ה-"שידוך" שעשה בין מנכ"ל רשת אורט לרב גרוסמן במגדל

העמק. הרב ידאג למבנים ולתלמידים, מנכ"ל אורט ידאג למורים ולתכנית לימודים.

"יש היום אפשרות ללמוד מהבית באמצעות מה שנקרא "מחשבים כשרים": לומדים מהבית בשיטת למידה מרחוק. בטכניון יש מחלקה העוסקת בפיתוח למידה מרחוק מה שחוסך את הצורך במבנים ציבוריים ואת הנסיעות. זוהי שיטה שיכולה לשמש היטב את האוכלוסיה החרדית. בסיכומי של דבר יש היום את הרצון ההדדי ויש להשלים את החיבורים להאצת התהליך. אם לא נטפל היום נכון בשילוב החרדים - נעמוד בעוד כמה שנים בפני בעיה רצינית".

עד לפני כשנתיים היה ד"ר ראובן גל בתפקיד ממלכתי ממשלתי.

ראובן: "ב-2007 אני הקמתי ועמדתי בראש המנהלת לשרות אזרחי לאומי. תמיד רציתי לשלב בשרות הלאומי את החילונים שאינם משרתים בצה"ל את החרדים והערבים. וכן אוכלוסיות בעלי מוגבלויות שלא שולבו בחברה.

את ההצלחה הגדולה ביותר שלי של כשעמדתי בראש המינהלת אני רואה בכך שלראשונה בהיסטוריה של מדינת ישראל, שחרדים ואברכים הצטרפו לשרות האזרחי, ובמקביל גם התגייסו לצה"ל במספרים דומים.

כשהקמתי את המינהלת ב-2007 מספר האברכים עמד על אפס. היום יש כ-17,000 צעירים וצעירות המשרתים שרות לאומי ואזרחי. מתוכם יש בשרות האזרחי כ-1700 חרדים ועוד כמנין הזה כאלו שכבר השלימו את השרות האזרחי שלהם ורובם השתלבו בשוק העבודה.

מוסד שמואל נאמן עוסק במחקרי מדיניות לאומית בתחומים שונים כ-טכנולוגיה, סביבה וחברה.

מכון המחקר פועל במסגרת הטכניון. הוקם ב-1978 על מנת לסייע בפתרון בעיות לאומיות בתחום הפיתוח הכלכלי, המדעי והחברתי של ישראל. הוא פרי יוזמה של מר שמואל (ס) נאמן אשר נולד בראש פינה ב-1913 ולימים שרת ב"מוסד", נפטר בשנת 2002. את מוסד שמואל נאמן הקים כמרכז מחקרי ללא מטרת רווח במטרה להעביר ידע אקדמי, מתוך הידע שנצבר במוסדות האקדמיים של המדינה ליישומים של התוויות מדיניות לאומית, וחיבור הידע האקדמי למקבלי ההחלטות הלאומיות.

תורה וטכנולוגיה

עתה ננסה להיות אופטימיים, לפניכם כמה עובדות מעודדות מהשטח, זה עדיין לא מושלם כי הקומץ אינו משביע את הארי... ובכל זאת יש בזה תקווה לעתיד טוב יותר לכולנו

ליאת מלכה אשר שימשה עד לפני כשלוש שנים בתפקיד חשבת וסגנית מנהל מתנ"ס זכרון יעקב שותפה היום למהפך המתחולל במסגרות החינוך החרדי בישראל. בתפקידה הרשמי היא מוגדרת כעוזרת לסמנכ"ל של רשת עמל לענייני החרדים, כמו כן משמשת ליאת כפרויקטורית של ציפי ישי רעיית שר הפנים אלי ישי. בפועל מיועד עיקר זמנה של ליאת להקמת בתי ספר טכנולוגיים בישראל. בתי ספר אלה מיועדים לתלמידים בני הקהילות החרדיות שאינם מתאימים ללמוד במסגרות ישיבתיות.

ליאת מלכה. תקווה לעתיד טוב יותר

להזכירכם שעד לפני כמה עשרות שנים היו בישראל מסגרות לימוד טכנולוגי שנועדו לאותם ילדים ובני נוער שלא יכולים היו מסיבות שונות להשתלב בבתי הספר התיכוניים העיוניים. רבים מבין בוגרי אותם בתי ספר טכנולוגיים כמו רשת עמל ורשת אורט, שימשו אח"כ בתפקידים מקצועיים נחוצים המשמשים בסיס לתעשייה הטכנולוגית במדינת ישראל. אלו הם אותם מסגרים, חרטים, נגרים, מיזוג וקרור, מוסכניקים וכו'. אותם אתם פוגשים יום ביומם הם שכירים ובין אם הם בעלי עסקים עצמאיים בתחומים שונים.

מקור: הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה
הערות: החל משנת 1988/9 נכללו תלמודי-תורה בחינוך יסודי. עד 1998/99 בחינוך חרדי נכללו מוסדות "אגודת ישראל" בלבד.

לאורך השנים גבר לחצם של ההורים ומסגרות שונות, מה שגרם לריכוז רוב התלמידים במדינת ישראל בבתי הספר העיוניים כשהמטרה היתה הוצאת תעודת בגרות כדי להשתלב אח"כ בלימודים אקדמיים. המשבר הגדול נוצר בשל כך שלא כולם יכולים להשתלב בלימודים עיוניים, רק כ-50 אחוז מכלל התלמידים זכאים לתעודת בגרות וילדים רבים נפלטים מהמסגרות החינוכיות כאשר במקביל אין להם פתרונות בתחום החינוך הטכנולוגי או אחר, ובישראל הלך וגדל המחסור בבעלי מקצועות חשובים

מהרשימה שצוינה וכן ממקצועות נוספים. משבר דומה מתחולל במסגרות הלימוד החרדיות, גם כאן מתברר שלא כולם יכולים לשקוד על לימודי תורה, ובני נוער רבים נפלטו מהישיבות מבלי שהיה להם מענה חינוכי אופרטיבי ראוי. היו מי שניפו את הצרכים האלו, ובצומת הזו של הצורך למצוא פתרונות לבני הנוער והצורך לשלב את הצעירים האלו בשוק העבודה נמצאים אנשים הרואים לנגד עיניהם את חשיבות הנושא.

וביניהם ליאת, היום (מלכה) או-טו-טו בת 40, נולדה בנס ציונה. אביה עלה לישראל מטורקיה ואימה ממוצא תימני, נולדה בישראל. לזכרון יעקב הגיעה ליאת בשנת 1992 בעקבות נישואיה למנשה בנם של חביבה ושל יחיא זכרונו לברכה. מנשה היה איש קבע והיום הוא שוטר במשטרת זכרון יעקב. לפני כ-15 שנים החלו מנשה וליאת בתהליך של חזרה בתשובה, והיום ילדיהם מתחנכים במסגרת הקהילה החרדית "בית יעקב" שבזכרון יעקב.

ליאת החלה לעבוד במתנ"ס בזכרון יעקב בשנת 1997 תחת ניהולה של אריאלה וויזמן, וכעבור כשלוש שנים היא החלה לעבוד גם בחברה הכלכלית של ז"י תחת ניהולה של עלוית פרוינד. פרק הקשר עם מועצת זכרון יעקב הסתיים לפני כשלוש שנים ועיסוקה כיום עולה כאן ב"גפן" לאור "מחאת האוהלים", החיפוש של הציבור אחרי צדק חברתי. וועדת טכטנברג הועדה לשינוי כלכלי וחברתי העוסקת בנושאים אלו אחד מהם הייתה הדרישה הגוברת לחלוקת הנטל החברתי בישראל כאשר ציבור רחב אינו מוכן עוד "לממן" את החינוך התורני, מבלי שגברי הקהילה החרדית משתלבים בכוח העבודה בישראל. הנה לכם שהמציאות מביאה את עם ישראל לתובנות משותפות.

המטרה של הקמת בתי ספר טכנולוגיים לתת מענה חינוכי רוחני טכנולוגי לבני הנוער החרדי בהתאם לצרכים החברתיים והתעסוקתיים בישראל. כדי להצליח בפרוייקט נעשות פעולות רבות ברמה הארצית לאומית וברמה המקומית מגישים תוכניות, נפגשים עם גורמים במשרדים הממשלתיים לקידום החינוך החרדי הטכנולוגי, ובנוסף פועלים ליצירת סינרגייה בין כלל הגורמים המטפלים בנוער בסיכון בקרב הקהילות החרדיות בישראל. מי היה מאמין שהיום נמצא ברשויות המוניציפליות החרדיות והמעורבות, קציני ביקור סדיר (קבסי"ם), מי שעוסקים בנושא קידום נוער. עובדים סוציאליים חרדים, כלומר אנו עדים לתופעה של שינוי ופתיחות בקרב הקהילות החרדיות. במקביל לזה פועלים למען הקמת מסגרות טכנולוגיות חרדיות, לבני נוער חרדים שאינם מתאימים למסגרות ישיבתיות, או שנשרו מהן ומסתובבים בחוסר מעש ברחובות. רשת "עמל" היא הנחשון הראשון שהחל להקים מסגרות כאלו, והיום לשמחתנו פועלות עשרות מסגרות טכנולוגיות חרדיות ברחבי הארץ.

במסגרת הזו ליאת נפגשת עם גורמים מכל הארץ שמטפלים באופן ישיר עם בני נוער: קבסי"ם, מנחי קידום נוער, פעילים בשטח העוסקים ביוזמות פרטיות, יוצרת איתם שיתופי פעולה המבוססים על אמון הדדי. למרות הפתיחות קיים במגזר החרדי חשש להיפתח לדברים חדשים שאין עליהם אישור רבני. מי שנותן בעצם רוח גבית ומאפשר לה להיכנס וליצור שיתוף פעולה מלא עם הרשויות המקומיות הוא שר הפנים אלי ישי.

הקשר הראשוני בין הרשות המקומית והרשת הטכנולוגית נוצרת באמצעות פנייה לבעלי תפקידים שונים כאשר בכל רשות מדובר בפונקצייה שונה. זה יכול להיות ראש עיר או סגנו, או בעל תפקיד אחר כגון: יועץ, מנהל מחלקת חנוך, או כל בעל תפקיד אחר העוסק בכך, ניתנת לו סקירה לגבי הפרוייקט הרציונל והמטרת. בודקים את מאפייני הקהילה, עושים מיפוי ובדיקת צרכים, על בסיס הניתוח הזה מתאימים את מערכת החינוך הטכנולוגית שתיבנה באותו מקום. יש פניות רבות מהשטח ומשתדלים לתת את המענה הנחוץ. בעצם תפקידה של ליאת זה לגשת ולאתר את המקומות בהם יש צורך בהקמת מסגרות טכנולוגיות חרדיות. המספרים שבמסגרת רשת "עמל" מצביעים על כך שלומדים כבר כ-1000 ילדים חרדיים מגיל 14-19.

ישנן מסגרות הפועלות דרך משרד התמ"ת או הג'וינט גם עבור מבוגרים. ישנם שני סוגים של לימודים במסגרת רשת "עמל" האחד הפועל דרך משרד המדע והטכנולוגיה במשרד החינוך ושם לומדים: יישומי מחשב, גרפיקה, הנהלת חשבונות וכן טכנאות ואף נגישים לבחינות בגרות, והשני במסגרת משרד התמ"ת ששם לומדים אוטוטרוניקה, מיזוג וקרור חשמל, וכן טבחנות. השנה לשנת הלימודים תשע"ב, משרד

החינוך הוציא קול קורא למגזר החרדי לפתיחת כ-20 כיתות בכל רחבי הארץ, ותוכנית זו באה לענות על צרכי הקהילה החרדית, כיתות אלו תתקצבנה בסכום של כעשרים מליון ש"ח למשך שלוש שנים, שבמסגרתן יושלמו פערי השכלה של בני הנוער כדי שיוכלו ללמוד בתחומים טכנולוגיים שונים שהם לצרכי המשק. מדובר בעוד למעלה מ-500 בני נוער נוספים כאשר משרד החינוך יגדיל מדי שנה את מספר כיתות הלימוד בפרוייקט זה.

בבניית התוכנית נבנו מסלולים להמשך לימודים מקצועיים ב-י"ג-י"ד של טכנאים והנדסאים שמאפשר להם באופן מיידי להיכנס לשוק העבודה, ובמקביל יש תוכנית למי שמעוניין להתגייס שמתבצעת בשיתוף הנח"ל או שח"ר פרויקטים המיועדים לגיוס חרדים. בניית המוסד החינוכי הוא נדבך בתוך המעטפת של הטיפול בבני הנוער. כיום עובדים עם גורמים מתחום הרווחה לקידום בניית מודל של בתי ספר טכנולוגיים אשר יפעלו בשיתוף הרווחה וכלל הגורמים המטפלים בבני הנוער. כל פעילות שהוזכרו כאן יאפשרו בסופו של יום לצעירים האלו להשתלב בשוק העבודה.

המשמעות של הקמת בי"ס טכנולוגי היא לבחור את הצוותים החינוכיים, לאתר את הדמות שתוביל את השלוחה החרדית, לבצע אבחונים לילדים, לבנות תוכנית לימודים המותאמת למגזר החרדי וכו'. זה שלוחה חרדית בתוך מסגרת חילונית, ולכן יש לדאוג להפרדה מוחלטת. מצב הבנות שונה, בניגוד לבנים לומדות התלמידות בסמינרים טכנאות, הנדסאות, מחשבים, אדריכלות, מקצועות בהם יהיה להן אופק תעסוקתי. ולאחרונה הרבנים אישרו לבנות להבחן בבחינות בגרות כי אם לא, הן לא תוכלנה ללמוד הנדסאות ואדריכלות. כמובן שכניסת גוף חרדי לכתלי ביה"ס החילוני אינה פשוטה מתעסקים בהתאמת התחום הפדגוגי שעובר בקרה. יש קונפליקטים. יחד עם זה היום ישנה פתיחות להתאים את התשתיות והתוכניות למגזר החרדי, הפרוייקט היום בתהליך של צמיחה.

בנהריה, למשל, פתחו את המסגרת אשתקד לאחר קבלת ברכת הדרך מרבי דוד אבוחצירא והשר אליהו ישי. לאחר שנת לימודים ראו שהתלמידים לומדים מקצוע טכנולוגי ושומרים על צביונם הרוחני והשנה הפנו ראשי ישיבות ילדים שלא מתאימים למסגרת הישיבות, וכך הם מגיעים לפרוייקט הנותן להם אופק תעסוקתי מבלי לפגוע בצביונם הרוחני.

בסופו של דבר צריכה להיות ועדה לאומית שתרכז את זה. כ-25% מכלל תלמידי ישראל הלומדים בבתי הספר התיכוניים יהיו חרדים, ואם לא יפתחו מסגרות שיהיו בהלימה לצרכי המשק זו תהיה פצצה מתקתקת לכן חייבים להעריך בהתאם.